سەید حەکیم لە کۆربەندی ڕۆژهەلاتی ناوەڕاست (میری): عێراق لە دووڕیانێك دایەو هەڵبژاردنەکانی داهاتووشکلیلە بۆ سەقامگیری هەمیشەیی و نەهێشتنی گەندەلیش پێویستی بە چاکسازی بونیاتنەر هەیە

لەکاتی ئامادەبوونی وەك میوانێك لە کۆربەندی ڕۆژهەلاتی ناوەڕاست 2025 (میری) سەماحەتی سەید حەکیم سەرۆکی هاوپەیمانێتی هێزەکانی دەوڵەتی نیشتمانی ڕۆژی سێشەممە 7ی تشرینی یەکەم بەڕێزیان گوتی عێراق مەینەتی زۆری بینیوە لە ڕووی سیاسی و کۆمەلایەتی و ئەمنی و ئابووری ئەو قەیرانەش هاوکێشەی 2003 لە دەوروبەری ناوچەکە و نێودەوڵەتی هەلاوگێر دەکاتەوە، دووپاتیشی کردەوە کە ئەمڕۆ ولات لە دۆخیکی سەقامگیر تیپەڕ دەبێت و لەگەڵ پێشهاتی ئەرێنی لە ڕووی ئابووری و کرانەوەیەك لەڕووی عەرەبی و نێودەوڵەتی کە بەشێوەیەکی بەرچاو بەدی دەکرێت.

هەروەها ئاماژەی کرد کە هەڵبژاردنەکانی داهاتوو زۆر گرنگە لەبەر ئەوەی ڕێڕەوەکە بۆ گواستنەوە لە قۆناغی سەقامگیری لاوازی ئێستا بۆ قۆناغی سەقامگیری هەمیشەیی..

سەماحەتی سەید حەکیم ڕوونیکردەوە کە پەیوەندییەکی پێچەوانە لەنێوان دەستێوەردانی دەرەکی و هێزی دەوڵەتدا هەیە، هەرچەندە دەوڵەت بەهێزتر بێت دەستێوەردانی دەرەکی لاوازتر دەبێت و بە پێچەوانەشەوە ڕاستە، هەروەها ئەوەشی خستەڕوو کە سروشتی دۆخی ئێستا دابەزینەکی بەرچاوی دەستێوەردانی دەرەکی بەخۆیەوە بینیوە ئەمەش دەگەڕێتەوە بۆ بەهێزی دەوڵەتی عێراق و تێگەیشتنی ئەو وڵاتانە لە دەستوەرنەدان لەکاروباری ناوخۆ و خواستی عێراقییەکان بۆ بڕیاردان کە بەپێی ئیرادەی خۆیان و بەرژەوەندییە نیشتمانییەکانی خۆیانە..

بەڕێز حەکیم جەختی لەوە کردەوە کە قۆناغی داهاتوو تێکەڵبوونی هەمووان لەنێو دەوڵەتی عێراقدا بەخۆیەوە دەبینێت و ئاماژەی بەوەدا کە بوونی ئەو هێزە سیاسیانەی بەشداری هەڵبژاردن دەکەن و بەرگرییان لێدەکەن و بەهێزە چەکدارەکان وەسف دەکرێن، پێشکەوتنێکی گرنگە چونکە ئەم هێزانە ئەمڕۆ بوونەتە بەشێک لەپرۆسەی سیاسی و کێبڕکێ لەگەڵ ئەوانی تر دەکەن، بەدەستهێنانی متمانەی گوتیشی کە دەستووری ئێستا گوزارشت لەگرێبەستێکی کۆمەلایەتی دەکات و ئیرادە بەڵام ڕووبەڕووی کێشەی جێبەجێکردن بۆتەوە کە زۆربەی لایەنەکان جەختیان لەسەر مافەکانیان کردووەتەوە و پابەندبوونەکانیان پشتگوێ دەخەن و ئەم بۆچوونە قبوڵ ناکرێت، چونکە ئەوەی بۆ تۆ مافە ئەرکی کەسانی ترە و ئەوەی لەسەر تۆ ئەرکە مافی ئەوانی ترە، لەم چوارچێوەیەشدا سەماحەتی داوای پەسەندکردنی دەستوری بەتەواوی کرد و ئاماژەی بەوەدا کە هیچ دژایەتییەک نییە بۆ پێداچوونەوە بەڕێککەوتنی کۆمەلایەتی و سیاسی دوای بیست ساڵ و لەبەر ڕۆشنایی پێشهاتەکان و دڵنیابوون لە دروستی ڕێڕەوەکان، هەروەها ڕوونیشی کردەوە کە قۆناغی داهاتوو گونجاوە بۆ تاوتوێکردنی دۆسیە ستراتیژییەکان بەتایبەتی ئەوانەی پێویستیان بە زۆرینە هەیە.

سەماحەتی ئاماژەی کرد کە دەستووری زۆری لێ جێبەجێ کراوە و ناکۆکی لەسەر هەندێك بڕگەکانیشی هەیە و ڕوونیشی کردەوە کە ڕێککەوتنی نەوتی نێوان حکومەتی ناوەندی و حکومەتی هەرێم دەریخست کە دیدی کاملی قبوولکراو لە نێوان هەردوو لانەکە هەیە، ئەوەش کارئاسانییەکی باشە بۆ بەڕێکردنی یاسای نەوت و غاز لەهەموو ساتێك پێشتر و ئەگەر ئەو یاسایەش دەربچێت زۆر شت ڕێکدەخرێت لە یەکێك لە گرنگترین دۆسیەکانی نیشتمانی دا.

سەبارەت بە سیستەمی فیدرالی لە عێراق سەماحەتی گوتی سیستەمەکانی فیدرالی ڕووبەڕووی هەندێك تەگەرە دەبنەوە لەزۆر لە شوێنەکان کە ئەویش پەیوەستە بە دەستلاتەکان و پانتاییەکان نێوان ناوەند و شوێنەکان و ویلایەتەکان هەروەها لەنێو خودی ویلایاتەکانیش بەلام سیستەمی سیاسی عێراق لەم ڕووەوە بەڕێگای راست دەڕوات و جیاوازی لە بۆچوونیش بەسروشتی خۆی شتێکی ئاساییە بەمەرجێك نەبێتە ناکۆکی و تووڕەبوون کە کاریگەری لەسەر سروشتی کۆمەلایەتی هەیە..

سەماحەتی ڕوونیکردەوە کە داهاتی عێراق زۆرینەی نەوتییە و بودجەش بەم شێوەیە ڕێکدەخرێت و لەسەر گەلی عێراق دابەش دەکرێت بەپێی دابەشبوونی دانیشتوان و دووپاتی کردەوەش کە حکومەتی ئیتحادی مامەڵە لەگەڵ پارێزگاکان دەکات بە ناونیشانی فەرمانبەران کە لە دۆسیەکانی تۆمار کراون بەلام لەگەڵ هەرێم ئەوە بەم شیوەیە نییە بەڵکو بەڕێژەیە لە بودجە و بۆیە مووچەکانی هەرێم لە دۆسییەکانی وەزارەتی دارایی عێراق نییە، هەروەها هیوای خواست ئەو ڕێککەوتنە نەوتییەی لەڕێگەی ناردنی دەرەوەی نەوت لەڕێگەی سۆمۆ ئەنجامدرا ببێتە هۆکارێك بۆ دابەشکردنی داهات بەشێوەیەکی دادپەروەرانە لە نێوان هەموو عیراقییەکان.

جەنابی جەختی لەوە کردەوە کە قۆناغی داهاتوو تێوەگلانی هەمووان لەنێو دەوڵەتی عێراقدا بەخۆیەوە دەبینێت و ئاماژەی بەوەدا کە بوونی ئەو هێزە سیاسیانەی بەشداری هەڵبژاردن دەکەن و بەرگرییان لێدەکەن و بەهێزی چەکدارەکان وەسف دەکرێن پێشکەوتنێکی گرنگە چونکە ئەم هێزانە ئەمڕۆ بوونەتە بەشێک لە پرۆسەی سیاسی و کێبڕکێ لەگەڵ ئەوانی تر دەکەن بۆ بەدەستهێنانی متمانەی و ڕوونیکردەوە کە دەستووری ئێستا گوزارشت لەگرێبەستێکی کۆمەلایەتی دەکات ئیرادە و ئاراستەی عێراقییەکان بەناوی ڕووبەڕووی کێشەی جێبەجێکردن بۆتەوە کە زۆربەی لایەنەکان جەختیان لەسەر مافەکانیان کردووەتەوە و پابەندبوونەکانیان پشتگوێ دەخەن ئەم بۆچوونە قبوڵ ناکرێت، چونکە ئەوەی بۆ تۆ مافە ئەرکی کەسانی ترە و ئەوەی لەسەر تۆ ئەرکە مافی ئەوانی ترە لەم چوارچێوەیەشدا جەنابی داوای پەسەندکردنی دەستوور بەتەواوی کرد و ئاماژەی بەوەدا کە هیچ دژایەتییەک نییە بە پێداچوونەوە بەڕێککەوتنی کۆمەلایەتی و سیاسی دوای بیست ساڵ و لەبەر ڕۆشنایی پێشهاتەکان و دەنیابوون لە دروستی ڕێڕەوەکانە.

.

سەبارەت بەشەڕی نەهێشتنی گەندەڵی سەید حەکیم ئاماژەی بەوەدا کە عێراق پەیوەستی بەچوارچێوەیەک هەیە بۆ نەهێشتنی گەندەڵی ودووپاتیشی کردەوە کە شەفافییەت و ڕوونی و وازهێنان لەبیرۆکراسی گرنگن بۆ ئەوەی ئەو ڕێڕەوە تاریکانەی کە ئاسانکاری بۆ بڵاوبوونەوەی گەندەڵی دەکەن بەرەو نەمان برۆن، هەروەها داوای کرد کە گەندەڵی بە شێوەیەکی پێکهاتەیی چارەسەر بکرێت...

لەکۆتاییدا سەماحەتی دووپاتی کردەوە کە عێراق لە دووڕیانێکە و پەیوەستە ئەو دەستکەوتانە بە فیرۆ نەدرێن کە بەدەستهاتوون بۆ ئەوەی بگەینە سەقامگیری هەمیشەیی و لەرێش گرنگی هەڵبژاردنەکانی داهاتوو بەرجەستە دەبێت لەگەڵ ئەو بەهایەی کە دەبێت لە هەڵبژاردنەکان هەبێت لەو هەڵبژاردنەی 11-11 ئەنجام دەدرێت و جەختیشی لەسەر گرنگی هەڵسوکەوتی ڕاست لەکاتی هەڵبژاردنەکان کرد بۆ ئەوەی هێزە سیاسییەکان بتوانن خێرا حکومەت پێك بهێنن و ئەوەش پێشچوونە لە سیستەمی سیاسی و هەروەها گەشبینی خۆی دەبڕی لەوەی کە هەڵبژاردنی داهاتوو ببێتە هۆکارێك بۆ باشکردنی سەقامگیری لەهەموو ولاتدا.